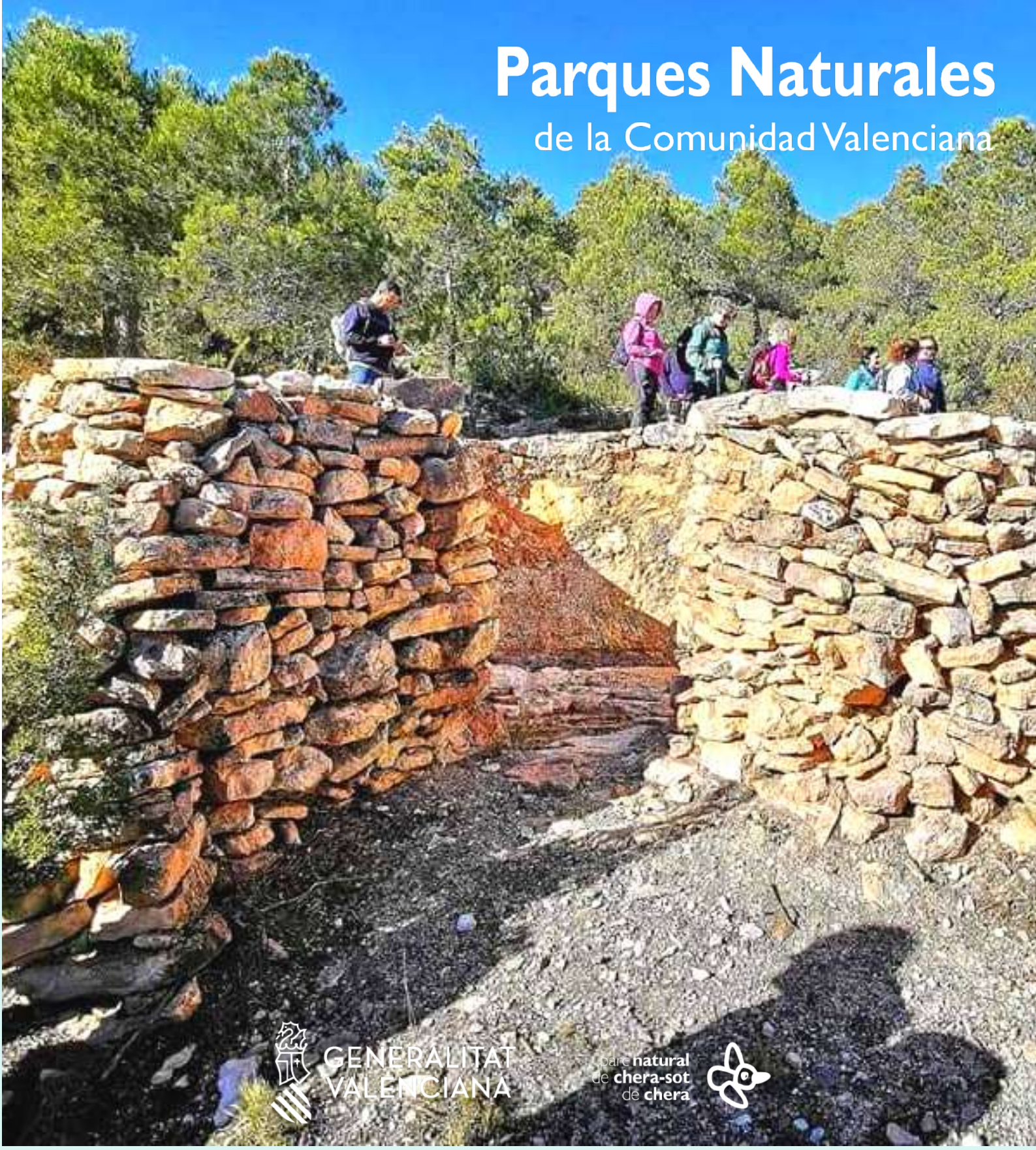

TRAVERTINO

BUTLLETÍ TRIMESTRAL DEL PARC NATURAL CHERA-SOT DE CHERA

Nº 8. OCTUBRE-DESEMBRE 2019

Transició energètica

CONCEPTE

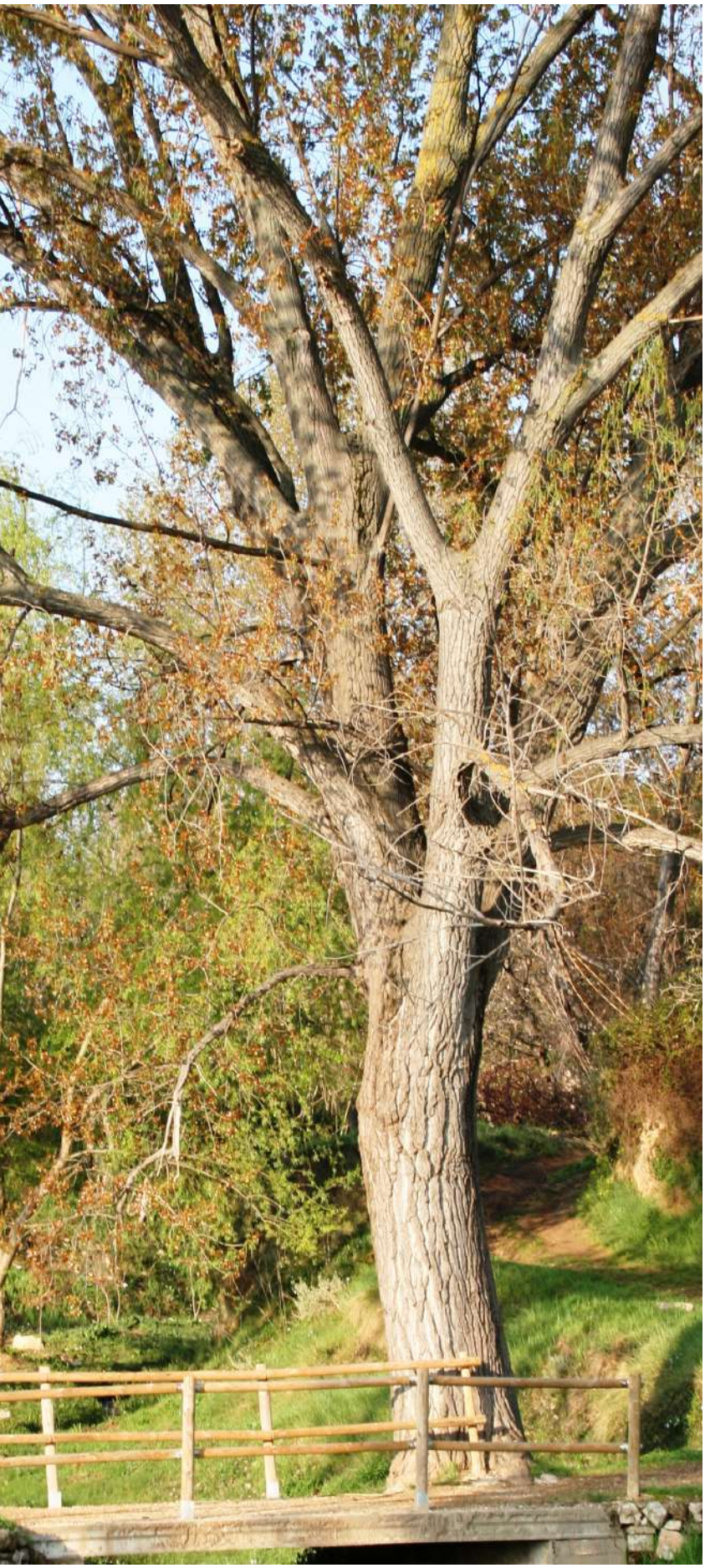
Canvi estructural que consisteix a passar del model actual, basat en l'ús majoritari d'energia fòssil (carbó, petroli i gas), a un altre basat en l'ús majoritari d'energies renovables (vent, aigua, sol, biomassa).

Es tracta d'impulsar un nou model d'energia sostenible que és, a diferència de l'anterior, segur, net i barat.

Imatge portada: calera ruta morada Chera
Imatge esquerra: energies renovables
Imatge dreta: Xop monumental tosquillas (Chera)

ÍNDEX

04 EDITORIAL

¿PER QUÈ CAL ELIMINAR LA CANYA COMUNA?

05 COMUNICACIÓ I DIVULGACIÓ

- OASI DE PAPALLONES
- REUNIÓ INFORMATIVA CAMPANYA TRITURACIÓ
- COP25
- DIVULGACIÓ ESPÈCIES: BLAUET

09 COLABORACIONS

- CURS HERPETOLOGÍA
- DIA DELS OCELLS.
- CIDE, OBSERVATORI PER A CANVI CLIMÀTIC
- PLANTACIÓ TEIXOS

11 ACTIVITATS D'EDUCACIÓ AMBIENTAL

- DIA MUNDIAL DE LES MUNTANYES
- INSECTES, UN MÓN EN MINIATURA

14 CONSERVACIÓ I MANTENIMENT

- REPOSICIÓ SENYALÈTICA
- SEGUIMENT CAIXES NIU
-

15 NOTÍCIES

¿PER QUÉ CAL ELIMINAR LA CANYA COMUNA?

La canya comuna (Arundo donax) és una planta asiàtica introduïda ja fa molt temps en les nostres terres. La seua arribada a Europa occidental va tindre lloc aproximadament en el segle XVI, moment en qual existeixen referències de la seua presència a Itàlia. Es va introduir a Europa i en moltes altres àrees del Món, de manera intencionada, com a espècie cultivada amb diferents objectius, com la formació de barreres, tanques o tallavents vegetals, com a material de construcció per a la formació de sostrades i estacades, com a suport o tutor d'altres cultius i, més recentment, per al control de l'erosió. Les llengüetes dels instruments de vent de fusta (clarinet, oboé, saxofon, fagot, dolçaina...) s'obtenen de la canya comuna i, de fet, se les denomina canyes.

Així doncs, es tracta dúna planta molt útil. llavors, perquè hem d'eliminar-les dels nostres barrancs i rius?

L**a Unió Internacional per a la Conservació de la Naturalesa (IUCN) considera a la canya comuna com una de les 100 espècies d'animals o plantes més perilloses pel que fa a la seua capacitat d'invasió i d'alteració dels hàbitats que colonitza.**

- Els canyars són molt inflamables i afavoreixen la progressió dels incendis forestals.
- On hi ha canyes no hi ha cap altra espècie de planta perquè colonitzen tot el sòl.
- En els episodis de pluges torrencials són arrossegades i acumulades en pilars de ponts o embossen els punts de desguàs natural de rambles, barrancs i rius, agreujant inundacions i danys en infraestructures.
- Impedeixen el trànsit i accés de les persones en les zones on estàn presents.
- Estudis científics han demostrat que les canyes provoquen major dessecació del sòl que la vegetació natural desplaçada, per la qual cosa redueixen la disponibilitat de l'aigua per a la resta d'espècies vegetals i animals i per a l'home.

I per totes aquestes raons les administracions públiques estan executant obres per a la substitució de la canya exòtica invasora per la vegetació natural de rambles, barrancs i rius.

El mètode més eficient és tallar la canya i cobrir el sòl amb làmines opaques durant el temps suficient perquè s'esgoten les reserves existents en els rizomes. Els brots de les canyes es moren al no rebre la llum solar. Després es retiren les làmines opaques i es planta la vegetació natural autòctona, que una vegada instaurada, evitarà la nova possible colonització de la canya vinguda d'altres llocs.

PROJECTE OASI DE PAPALLONES

EDUCACIÓN PARA LA SENSIBILIZACIÓN CIUDADANA EN LA CONSERVACIÓN DE LOS INSECTOS EN GENERAL Y DE MARIPOSAS EN PARTICULAR

Finalitzem l'any 2019 amb bones notícies per al coneixement i conservació dels lepidòpters (papallones el nom de les quals significa, lepis: escata, i pteron: ala).
Durant aquest any hem participat en els censos BMS (BUTTERFLY MONITORING SCHEME ESPAÑA)
on **hem identificat més de 20 espècies de papallones diferents** i el nostre projecte ha sigut seleccionat per a la **construcció d'un oasi de papallones a Sot de Chera.**

Les papallones, juntament amb la resta d'insectes, són un dels primers organismes a veure's afectats per les alteracions en el mitjà. Pel que esperem, a través de la sensibilització per la conservació d'aquests bells insectes, complir els objectius del projecte.

Els nostres objectius per al 2020 són:

- **Conscienciar sobre les amenaces que pateixen els insectes** i la seva cada vegada més acuitada desaparició.
- **Crear un refugi de papallones** que siga exemple on les pràctiques agrícoles siguen sostenibles, sense contaminació lumínica, on es puguen observar i estudiar lepidòpters, pol·linitzadors i toda classe d'insectes, en totess les seves fases.
- **Implicar la població local i** especialment als alumnes **dels aularis** de tots dos municipis en la cura, estudi i protecció de les papallones i el medi ambient íntegrament.
- Sensibilitzar i informar la població de la necessitat d'un **canvi d'actitud** enfront dels canvis futurs i la necessitat de d'implementar mesures urgents.

CAMPANYA DE TRITURACIÓ DE RESTES DE PODES AGRÍCOLES

El dissabte 14 de desembre en la Cooperativa agrícola de Chera es va realitzar una reunió informativa sobre la "Campanya de trituració de restes de podes agrícoles" per a tots els agricultors dels dos termes municipals del parc natural.

El que es pretén és que els xicotets agricultors trituren les restes de poda en comptes de cremar-los, aconseguint així reduir el risc d'incendi i els impactes climàtics produïts per les cremes de restes de poda, per a substituir les pràctiques actuals per altres més sostenibles i menys perilloses.

Si bé és cert que ja existeixen agricultors que disposen de la seua pròpia màquina trituradora i realitzen aquesta pràctica de manera habitual, la gran majoria continua cremant les restes de poda.

Aquesta campanya promoguda per la direcció general de prevenció d'incendis forestals, posava a la seva disposició una màquina trituradora i una brigada encarregada d'aqueixa tasca. Una oportunitat perduda ja que no va haver-hi cap sol·licitud de part d'agricultors de la zona, degut en gran part a la falta de subvenció i a esperes massa llargues per a un territori tan ampli.

Entre els **beneficis mediambientals de realitzar trituració de poda** destaquen: la disminució de la contaminació atmosfèrica, la millora de la fertilitat i l'augment de la capacitat de retenció d'aigua en el sòl i la disminució d'incendis accidentals.

No podem esperar que ens subvencionen per a prendre aquestes mesures prioritàries i són els Ajuntaments juntament amb les seues cooperatives els que haurien de prendre la iniciativa.

ÉS HORA D'ACTUAR EN TOTS ELS ÀMBITS!

Blauet (Alcedo atthis)
“L'ocell de l'espill”

Realitzant una excursió pel riu Reatillo, de sobte observem una figura blau turquesa desplaçant-se a gran velocitat, veiem que es para a uns metres de la nostra posició en un penjador, en una branqueta.
Ràpidament ens camuflem entre la mala herba i el matoll, volem observar-lo amb tranquil·litat sense ser vistos, traiem els prismàtics i la guia d'identificació d'ocells.
Quin ocell tan vistós! La primera impressió és que es tracta d'un ocell tropical, encara que posteriorment confirmem que no ho és. L'observem amb deteniment, té un contrast entre el dors del cos, cap i ales amb irisacions de color blau turquesa amb centelleigs verd maragda resultat de la reflexió dels raigs de sol, amb el pit taronja i la gola blanca, les potes són de color roig brillant.
Ens crida l'atenció la forma del seu cos, rabassut amb el cap gran i rematat per un pic extraordinàriament llarg i punxegut (és totalment negre en els mascles i taronja la mandíbula inferior en les femelles),amb ales arredonides, potes i cua molt curtes.

Quina espècie serà?

Es tracta del blauet (Alcedo atthis), un ocell que es distribueix per Europa, nord d'Àfrica i d'Àsia central i meridional. Al Parc Natural de Chera-Sot de Chera, és una espècie resident pel que la podem trobar en qualsevol època de l'any. A la Comunitat Valenciana i al Parc Natural és una espècie "quasi amenaçada" segons la llista roja de la UICN.

Alcem de nou la mirada, observem que continua quiet en el penjador i mirant fixament el riu, que estarà fent? Ara comprenem per què es diu “l'ocell de l'espill”, està mirant-se en el reflex de l'aigua i delectant-se per ser tan bell, però també està inspeccionant el riu, a l'aguait per a pescar algun peix. De sobte, en menys de 2 segons a una velocitat de 45 km/h com si fora un torpede, es capbussa en picat, a uns 25 cm de profunditat, ix a la superfície i es torna a parar en el mateix penjador, està vegada no ha capturat cap presa.
Repeteix aquest comportament 3 vegades més, i al quart intent, bingo!
emergeix del riu amb la seva tan anhelada presa, un barb (Barbus barbus).
Es posa de nou sobre el seu penjador i comença a colpejar fortament al peix fins a rematar-lo, per a continuació engolir-se'l. Passat un temps, obri el bec i expulsa una bola per la boca. És una egagròpila amb les restes que no han sigut digerides (espines, escates...). Finalment, marxa cap a un altre tram del riu.

Quan arribe l'època reproductora, des de març fins a principi d'agost, els blauets (Alcedo atthis) criaran en talussos terrosos, prop de la vora de l'aigua, en els quals excavaran una galeria profunda que acaba en una cambra més ampla, en les quals pot arribar a realitzar fins a un màxim de 4 posades anuals amb 7 pollets cadascuna, un total màxim de 28 cries. Adquireixen aquesta estratègia, de tirar avant el major nombre de cries, ja que moltes d'elles no sobreviuran ja que hauran de fer front a una sèrie d'amenaces com són: la possible congelació de l'aigua dels rius, la contaminació de l'aigua, la destrucció de la vegetació palustre, la fragmentació de cursos d'aigua a causa de la construcció d'infraestructures, etc.

Gràcies al bon estat de salut del qual gaudeix el riu Reatillo, ens permet delectar-nos de la bellesa del “ocell de l'espill” durant tot l'any.

PLANTACIÓ DE TEIXOS

BARRANC BOMBAS (CHERA)

El passat 15 de novembre de 2019, al Parc Natural de Chera-Sot de Chera, amb la col·laboració del personal del Parc Natural, la brigada Xarxa Natura 2000, Banc de Llavors Forestal i el Centre per a la Investigació i Experimentació Forestal (CIEF); es van plantar 80 exemplars de teix (Taxus baccata) per a reforçar les teixeres de Chera, les quals són considerades com a hàbitat prioritari segons la Directiva Hàbitats.

Aquesta plantació de teixos suposa un reforç a les poblacions ja existents dels paratges del Pic Ropé, Fuente de la Puerca, barranc Bombas, i del barranc de la Hoz, de les quals les dues primeres són Microreserves de Flora (des de 1999 i 2002, respectivament), com a mesura de protecció especial.

La finalitat d'aquestes plantacions és establir una connectivitat entre les diferents poblacions naturals de teixos.

RECOL·LECCIÓ DE LLAVORS DE TEIXOS

COLABORACIÓ AMB EL CRA EL TEJO I EL CIEF

Dins del nucli urbà de Chera, es disposa d'un terreny denominat «banc clonal» el qual alberga una alta representació dels exemplars de teixos del Parc Natural. Aquest terreny amb 20 exemplars de teixos presenta una rèplica de gran valor i bons donants de material genètic, l'objectiu del qual és obtindre les llavors que produeixen per a fer futures repoblacions en diferents llocs de la Comunitat Valenciana i fer front a possibles catàstrofes naturals com per exemple un incendi.

A més, suposen un bon recurs per a l'educació ambiental.
Per això mateix realitzem una activitat amb el *CRA "El Tejo" (l'aulari de Chera), on els alumnes ens van ajudar a recol·lectar els arils (llavors) dels teixos que ells mateixos van plantar i són els seus guardians, per al seu posterior tractament en el Centre per a la Investigació i Experimentació Forestal (CIEF)

PER QUÈ HEM DE SALVAR LA NIT?

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA, CEL FOSC (ASSOCIACIÓ CONTRA LA CONTAMINACIÓ LUMÍNICA), COORDINADORA EN DEFENSA DELS BOSCOS DEL TÚRIA

Pot contaminar la llum el nostre medi natural? Hauríem d'il·luminar el Morrón, la Garita o les nostres muntanyes per a fer més atractius turísticament els nostres pobles?

Possiblement mai t'has plantejat aquesta qüestió. No obstant això, **la contaminació lumínica, a més de perjudicar la nostra societat a nivell econòmic i de salut, afecta a moltes espècies vegetals, de fauna nocturna i d'ocells migradors que volen a la nit.** Per a elles és vital la foscor i si els privem d'ella, alterem greument el seu ecosistema, amb resultats de desorientació, depredació i mort.

L'efecte barrera que produeix la lluminària és fàcilment observable en els insectes que queden absorbits per les llums i moren, a més d'impedir la seua reproducció, en casos tan cridaners com les cuques de llum, i la seva capacitat bioluminiscent està lligada a la atració sexual de les femelles, els exemplars de les quals no tenen capacitat de volar com els mascles. I per tant al no ser detectades per aquests, acaben extingint-se en el silenci de la nit.

En la ponència impartida el passat 12 de Juliol pel Dr. Angel Morales Rubio, pertanyent al departament de Química Analítica i pel Dr. Enric Marco del departament d'Astronomia i Astrofísica, tots dos de la Universitat de València, ens van ensenyar no sols els problemes que causa la contaminació lumínica, sinó com aprofitar les meravelles del nostre cel fosc com a recurs turístic i recuperar el valor cultural ancestral de les constel·lacions.

Per a reduir la contaminació lumínica hem d'evitar l'emissió de llum directa cap al cel, utilitzar llums de major eficàcia lluminosa i de menor impacte ambiental i per a la salut.Però sobretot, evitem l'ús de tot tipus de llum blanca.

MANS AL RIU

A la fi de setembre l'Ajuntament de Sot de Chera junt amb la Fundació Limne i el Parc Natural va realitzar una convocatòria de neteja del riu Sot en la zona més visitada pels usuaris a l'estiu: des de la Canal a la zona de bany.

El riu i sobretot les seues ribes, no estaven massa brutes gràcies als voluntaris ambientals de l'època vacacional que ja van realitzar assíduament recollides de residus. Pel que els 20 voluntaris que es van acostar a col·laborar van contribuir minuciosament en la retirada de microplàstics , burilles (el que més) i altres residus; alliberant aquest tram del riu de qualsevol petjada humana d'aquells que no són conscients del problema o simplement manquen de sensibilitat ambiental o educació cívica.

Pròximament es realitzarà la neteja del tram següent, des del pont del molí fins a la font de Santa María.

Esperem que cada vegada més els usuaris contribuïsquen a mantindre aquest entorn tan valuós aconseguint una zona RESIDU ZERO.

TALLER DE RAPINYAIRES NOCTURNS

Durant les festes d'agost de *Sot, l'oficina del Parc natural va oferir un taller dirigit a xiquets on se'ls va introduir en el món dels rapinyaires nocturns.

Se'ls diuen rapinyaires nocturns, als ocells que s'alimenten d'altres preses vives que cacen durant la nit. Les seues principals captures són els rosegadors, encara que també poden incloure a altres animals que es moguen en la nit com, la rata cellarda, granotes o fins i tot rates penades. La seua tècnica bàsica de caça és l'aguait, la detecció per l'oïda i l'atac en vol silenciós i curt. Al parc natural estan presents el mussol real (Bubo bubo), el mussol banyut (Asio otus), el xot (Otus scops), el gamarús (Strix aluco), el mussol comú (Athene noctua) i en detriment l'òbila comuna (Tyto alba), ja que no disposa com abans de velles construccions abandonades on poder acollir-se.

Mussol real

Mussol banyut

Xot

gamarús

Mussol comú

Òliba comuna

DIA MUNDIAL DELS OCELLS MIGRADORS

Vam disposar durant aquest estiu en les nostres oficines d'aquesta exposició que és una mostra gràfica dels amfibis, el seu hàbitat, utilitats, amenaces i mesures de conservació.

"L'abandonament de les pràctiques tradicionals en agricultura i ramaderia està portant a la ràpida desaparició de tolls i abeuradors que eren utilitzats antigament. Els hàbitats aquàtics de xicoteta extensió són fonamentals per a la conservació dels amfibis, d'altres espècies de fauna i de les comunitats vegetals que en ells habiten." **LIFE Amfibis.**

Sapillo pintojo meridional(*Discoglossus galganoi)*

Datos de interés:

- Los anfibios son los vertebrados más amenazados del mundo; la mitad de sus 6.000 especies están en peligro y se han extinguido más de 150 especies en solo 20 años.
- Tienen la piel muy permeable: los contaminantes la atraviesan fácilmente por lo que son muy sensibles a los cambios del entorno. Son los primeros animales a los que está afectando el cambio climático.
- Los anfibios dependen del agua, la destrucción y deterioro de fuentes, balsas, lagunas, charcas, etc. ha provocado la desaparición de muchas poblaciones.
- Las especies exóticas introducidas como el cangrejo rojo, carpines, tortuga de Florida, etc. además de ser portadores de enfermedades, actúan como depredadores y competidores de anfibios
- En el parque natural actualmente debido a la gran riqueza hidrográfica se han citado todas las especies de anfibios, incluso el sapillo pintojo(Discoglossus galganoi) especie prioritaria por su vulnerabilidad.

Fuente:
LIFE Anfibios (Proyecto realizado por GVA con fondos europeos sobre la " Restauración de Hábitats prioritarios para los anfibios"

DIA INTERNACIONAL DE LES MUNTANYES 2019

Solament el 22% de la superfície de la terra són muntanyes, no obstant això ens aporten **entre el 60% i el 80% de l'aigua dolça en el món,** de la qual més de la meitat de la humanitat depén per a la seua vida quotidiana.

Sense anar més lluny al Parc Natural de Chera-Sot de Chera comptem amb nombroses fonts i brolladors naturals i el riu Reatillo; en el qual es va construir l'embassament de Buseo, el més antic de la conca del Túria (1903), per a millorar els regs de l'horta valenciana.

Aquest 2019 vam voler celebrar-ho realitzant l'itinerari de la cova negra de Chera (ruta morada del Parc Natural) amb la companyia de 20 participants, Enchérate i la societat excursionista valenciana.

Assistents a l'activitat "a l'abric de les muntanyes" el passat 12 de desembre

Vam anar ascendint pel barranc de l'aigua fins a arribar a la cridanera formació de dolomies de ciutat encantada, observant les imponents vistes de l'embassament de Buseo, la multitud de camps de cultiu i basses que aquesta riquesa hídrica ha afavorit durant centenars d'anys i que hem de lluitar per conservar, ja que són la base de l'agricultura familiar.

REPOSICIÓ DE SENYALS DE LES RUTES

Disposar dels equipaments necessaris en bon estat per a acostar als visitants als valors naturals i culturals del Parc Natural és primordial. L'ús públic s'ha de fer d'una forma ordenada, segura i que garantisca la conservació, la comprensió i l'estima de tals valors a través de la informació, l'educació i la interpretació del patrimoni.

És per això, que al llarg de l'últim trimestre de l'any, la brigada del Parc Natural, ha reposat els senyals de les rutes (roja, morada, blava i verda) del Parc Natural que es trobaven deteriorades, s'han tancat algunes sendes que s'havien creat a partir dels itineraris principals amb la finalitat d'evitar l'erosió del terreny amb la conseqüent pèrdua de sòl, així com s'han esbrossat i adequat els itineraris per a millor ús i gaudi del visitant.

TASQUES DE DESBROSSAMENT

La tardor, és bon moment per a realitzar tractaments de les masses silvícoles, ja que la baixada de temperatura, l'absència de dies en alerta 3 d'incendis forestals i l'entrada en parada vegetativa hivernal de la majoria d'arbres, fan que el risc d'incendi a causa d'alguna espurna produïda per la maquinària forestal siga menor.

En el 4º trimestre de l'any, la brigada del Parc Natural ha aprofitat per a fer un desbrossament selectiu en la zona del Pla (Sot de Chera), en el qual es respecten els arbres de gran port i s'eliminen aquells que poden estar danyats o de menor grandària, per a així evitar la competència pels recursos i la possible aparició de plagues.

notícies

AUGMENTEM LES VISITES CONCERTADES

Durant aquest 2019 hem augmentat les visites de centres educatius i associacions al nostre Parc Natural.
La posada en marxa d'un nou programa d'educació ambiental, dona l'oportunitat de realitzar una ruta interpretativa per l'espai protegit o de crear un projecte d'educació ambiental en col·laboració amb els educadors ambientals del Parc.

Anima't a visitar-nos!

OASI DE PAPALLONES DE SOT DE CHERA

El proper 11 de Gener durem a terme el començament de la creació de l'Oasi de papallones de Sot de Chera. Un espai cedit per l'Ajuntament de Sot de Chera, finançat per l'acció de voluntariat de RSC de l'empresa VAERSA, en què es pretén facilitar la conservació, el desenvolupament i cria en llibertat de papallones silvestres gràcies a l'aportació de les seues plantes nutrícies.
El 28 de Març es farà la inauguració oficial amb un acte festiu en col·laboració amb les associacions locals.

Esperem que siga un recurs educatiu i de gaudi per als habitants de la zona i de tot aquell que ho visite.

Una de la papallones més comunes (Pararge aegeria) que podràs observar en l'Oasi .

ELS OFEGABOUS ARRIBEN ALS COL·LES

A partir de Gener i fins a final de curs, els alumnes dels aularis de Chera i Sot de Chera, tindràn l'oportunitat de cuidar 3 exemplars d'ofegabous (Pleurodeles walt), espècie catalogada com a Vulnerable, per a acostar la biologia d'aquest animal tan especial fins al seu posterior solta en el medi natural una vegada completat el seu cicle de desenvolupament.

Col·labora amb nosaltres

Si vols donar la teua opinió o que publiquem les teves fotos del parc natural

Anima't y posa't en contacte amb nosaltres: parque_cherasotdechera@gva.es

OFICINA DEL PARC NATURAL DE CHERA- SOT DE CHERA

TELÈFON MÒBIL: 606 857 028

TEL. OFICINA CHERA: 962 332 180

TEL. OFICINA SOT DE CHERA: 962 348 125

EMAIL: PARQUE_CHERASOTDECHERA@GVA.ES

PÀGINA WEB: WWW.PARQUESNATURALES.GVA.ES/ES/WEB/PN-CHERA-SOT-DE-CHERA

Horari: 9h a 14h, dilluns a dissabte. Consultar abans de fer la visita.

GENERALITAT VALENCIANA

parc natural de chera-sot de chera

Edició: Equip tècnic del Parc Natural de Chera -Sot de Chera
Paula Poveda, Marivi Corella y Josep Puentes